

ERDÉLYI HIRADO

ESTI KIADÁS.

Előfizetési árak: Egész évre 12 frt. félévre 6 frt. negyed-
évre 3 frt. egy nora 1 frt.
Megjelenik mindennap, a vasár- és ünnepnapok
kivételeivel reggeli és esti kiadásban.
Reggeli kiadás 2 kr., esti 4 kr., együtt 5 kr.

POLITIKAI NAPILAP.

Felolvasó szerkesztő és lapfőigazgató:
KORBULY JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Bel- és Kultúra-utca sarkán.
Rom. kath. Status épületében „Lyceum” könyvnyomda.
Hirdetési díjak: Egy □ centimezenyi tér ára 4 kr

Szomorú Szeptember.

Kolozsvár, szept. 4.

Szomorú a mostani szeptember, mely a munka életében máskor a legvidámabb, legelevenebb szokott lenni. A természet hozó ősz rég látott oly sötét eget Magyarország világa fölött, rég oly vigasztalan és a kétség fellegeivel borítottat, mint a minőre most emelkedik a jobb időért fohászoló tekintet.

Bár hordják a termést, az anya föld drága kincseit rakosgatják, osztályozzák: nincs a munkának ingeri, vontatva, kedvetlenül, némán megy minden. Reánk nehezedett Ázsia az ő rettenetes rémével, mely kiszökött hazájából és leigázhatlan fenevad módjára szabadon csatangol népek és nemzetek fölött, megsuhogtatva a vész és halál fekete leplét.

A koporsónak van legnagyobb kelete, másnak semminek sincs.

Üresek utcáink, a máskor ily időben oly zajos, oly gazdag városi élet kihalt s bár az ősz szele csap arcainkba a hűvös estéken: a kánikula nyugalmasága, munkátlanosága tart még. Nem nyílnak ki az iskolák kapui, pang, senyved és sorvad a kereskedés, az ipar; nincsenek országos vásárok, el vannak tiltva a gyülekezések, nem lehet szót cserélni nagyobb mozgalmak érdekében.

Magyarország dolgos keze, munkakéde meg van kötve.

Megkötötte a járvány, mely ha nem

is egyenletesen, de szórványosan az egész országot elárasztotta mindenütt a halál csöndjét, kétségbeesését, hagyva magután, a hol konstatáltatott jelenléte.

Súlyos veszedelem ez most Magyarországra, bár könyörületes lenne az ég, hogy a szomorú szeptember igáját sokáig ne érezzük.

Mert nemcsak a közgazdasági életben, de közügyekben is, a politikai világban is, felleget az ég. Ott is meddőség uralg.

A vakáció nem hozott mást mint egy párt nagy erővel folytatott viszályát, melyben elvek magyarázata, félreértése, szakításra vitt és még senki sincs tisztába vele, hogy lesz-e ebből kibontakozás és minő reperációt lehet csinálni azon az épületen, melynek úgy megrongálták falait, hogy az ellenség szabadon járhat ki és be a réseken.

Csalódásokat is hozott ez a tétlenség. Ott a nagy port vert takarmány kiviteli tilalom, melyből meggyőződhetünk, hogy a dualizmus csak arra jó, hogy Magyarország kiszolgáltassék Ausztriának. Ott van az arany-ázió csodálatos változása, a mely kiderítette, hogy valutánk körülbelőlrosszabbul van rendezve, mintha rendezetlenül maradt volna.

A politikai és közgazdasági élet esivársága közepette oda hívjuk segítségül Magyarországon gondolkozó hivatottjait, oda kérjük a magyar ember józan esztét, hogy a munkátlanoság közepette legalább erőit

gyűjtse, hogy a szomorú szeptember után a többi hónap alatt helyreépíttessék az, amit veszítettünk.

Nagy, súlyos veszteségeink vannak anyagiakban és erkölcsiekben, gazdasági- és politikailag a járványos saison miatt.

Vajha elegendők volnának erőink, hogy kipótoljuk!

B.

Hadgyakorlatok mindenfelé.

Budapest, szeptember 4.

A községi hadgyakorlatok csak a hónap második felében kezdődnek meg, de időközben a galicziai és német katonai gyakorlatok megindultak s a szokásos ünnepségek közben, idegen államok képviselőinek jelenlétében már javában folynak. A galicziai hadgyakorlatok fényét a király és a főhercegek, a német hadgyakorlatokat Vilmos császár és az olasz trónörökös jelenléte emeli, de fényre és fontosságra valamennyit felül fogják múlni az idén a magyarországi hadgyakorlatok, melyeken a koronás királyon és a főhercegeken kívül részt fognak venni a német császár, a szász király, Lipót bajor herceg és a connaughti herceg is. Politikai fontosság talán a legnagyobb a német hadgyakorlatoknak, melyeket az idén tartanak először Elzász-Lotaringiában, a mivel az annak általt tartományok beolvadásának véglegességét akarják dokumentálni, de nincsenek jelentőség nélkül a községi királynapok sem, melyeknek főhadvezérléséről a hiteles beosztást alább adjuk.

követelő. „Die stolze Neusohler“-ok rá nyomták a maguk bélyegét a főterre is, régi patriczius házak, három emelettel és lapos fődéllal, iszonyuan csupasz homlokzattal sorakoznak egymás mellé megannyi kiszököllést képezve.

S ha hozzá vesszük, hogy nincs egy talp-alattnyi hely, mely ki ne volna kövezeve, elképzelhetjük, hogy az a sok szürke fal és kő milyen zárkózott benyomást tesz a szemlélőre. E mellett a magas hegyek okozta örökös felhőmály, mely csak a déli órákban juttat helyet egy-egy diskrét napsugárnak, szintén emeli a komoly és ünnepélyes hangulatot. A városnak népe nagyrészt intelligencia. Rengeteg hivatal és sok iskola van összezsúfolva ezen a tenyérnyi helyen, minden második ember ügyész, titkár, bíró, jegyző vagy professor.

A lakosságának számáról megbízható adatokkal nem szolgálhatok, két nap alatt több váriánciót hallottam, annyi bizonyos, hogy emberemlékezet óta 8-12 ezer között ingadozik a hivatalos kimutatás is.

Ha arról van szó, hogy valóságos szabad királyi város legyen Beszterce Bánya (most csak címzetes szab. kir.), akkor 12 ezer lakóst mutat ki, ellenben ha adót kell fizetni, akkor csak nyolcz ezer szokott lenni. Mondja aztán valaki, hogy ez nem kedélyes város.

AZ „ERDÉLYI HIRADO” TÁRCZÁJA.

— Szeptember 5. —

Egy kedélyes város.

— Az Erdélyi Híradó eredeti tárczája. —

Irta Vojtkó Pál.

Besztercebánya, szept. 2.

Kedves Szerkesztő Ur! Tegnapelőtt délután az 1 órai vonattal érkeztem meg Besztercebányára. „A fiakker” szerencsére nem volt lefoglalva s így módomban volt egy diszes bevonulást rendezni. Mikor kocsim végig robogott az éles macskafejekken, valamennyi besztercebányai kisasszony felébredt délutáni álmából, innen lehet, hogy minden ablakból egy-egy kíváncsi fej kandikált elő. — A kofferok és a podgyász láttára azonnal tisztában voltak, hogy az érkező nem lehet más, mint „az új tanár”, a kit már lestek s a kit most megpillantva, szinte leláttam az arcukról a csalódást:

— „Hát ez az a híres?” . . .

Mikor estefelé kibujtam az ódumból, már az egész város tudta, hogy ki vagyok, mi vagyok, honnan jövök, pedig istenemre, egyötlen emberrel se szóltam egy kukkot se.

Egy pár nebuló illedelmesen köszönt, kövér presbiterek és más iskolai potentátok barátságos kézzorítással állítottak meg a leg agyobb bámulatomra:

— Jó estét tanár ur!

— Vojtkó Pál vagyok . . .

— Tudjuk, kérem, tudjuk, már vártuk, délután hallottam, hogy megtet-zett érkezni, a fiaim már látták s a leányom is az ablakból . . .

Két nap alatt megismerkedtem az egész várossal s legalább is a felével pertu lettem. Már tudom, melyik asztalnál sörözik az alispán és hány pohár sör szokott naponként meginni, már ismerem a főispán padját a sétateren és tudom, hogy a sétapálczája nem igazi ébenfa, hanem csak füstve van. A leányokról meg plane mindent tudok, hogy melyiknek ki kurizál, hány éve szeretik egymást és mióta mondja már magát ez vagy az a kisasszony állandóan tizeennyolcz évesnek sat. sat.

No, de hát egy keveset magáról a városról is írnek. Beszterce-Bánya a remek Garamvölgyben fekszik, köröskörül magas és erdős hegyek szorítják össze aránylag szűk helyre, azért van hogy alig találai a városbau földszinti házat, hanem többnyire két- sőt három emeletes épületeket. Az utcák ódonszerűek, magasak, szűkek, de feltűnően tiszták, a főtere pedig minden görbesége és aránytalansága mellett is tisztelget

A hadgyakorlatokról a következőket közölhetjük:

A közzei királynapok.

Közze, szeptember 8.

A közzei hadgyakorlatok alkalmával a főhadvezérlet Albrecht főherceg tábornagy kezében lesz. A csapatok vezetői közül Beck tábornagy van kirendelve. Melléjük vannak beosztva: báró Appel lovastábornok, továbbá mint választott főbírák a lovasság részére: báró Krieghammer lovastábornok, a gyalogság részére pedig Waldstätten Dávid és Galgóczi tábornagyok.

A csapatok beosztása a következő:

Északi hadsereg.

Parancsnok: báró Schönfeld tábornagy; tábornoki főnök: Friedler altábornagy. Az északi hadsereghez tartozik:

Egy lovas hadosztály, melynek parancsnoka Gradl altábornagy, főnöke Dankl őrnagy; továbbá a 10. lovas dandár, melynek parancsnoka Berdolo tábornok; a 6. és 13. dragonyos ezred (12 $\frac{1}{2}$ század) a 17. lovas dandár, melynek parancsnoka Bothmer tábornok; a 4. dragonyos ezred, az 5. és 7. huszárezred (18 $\frac{3}{4}$ század), a 2. és 9. tiroli vadász-zászlóalj és a 2. lovas tüzér ütegosztály. Összesen tehát 2 zászlóalj, 30 lovas század és 2 üteg.

II. hadtest. Parancsnok Kovács altábornagy, főnök Resch ezredes. A 4. gyaloghadosztály; parancsnoka Sucovaty altábornagy, főnöke Fromm őrnagy. A 7. gyalogdandár, parancsnoka Drathschmidt tábornok; a 3. és 99. gyalogezred (8 zászlóalj) 8. gyalogdandár, parancsnoka Navarin tábornok; a 8. gyalogezred, az 5., 17. és 25. vadász zászlóalj (7. zászlóalj), a 13. dragonyos ezred (3 $\frac{1}{4}$ század), a 19. üteg osztály (3 üteg). a 25. gyaloghadosztály, parancsnoka Jäger altábornagy, főnöke Rupprecht őrnagy; a 49. gyalogdandár, parancsnoka Hirsch tábornok; a 4. és 49. gyalogezred, az 50. gyalogdandár, parancsnoka Tschelbulz tábornok; a 81. és 84. gyalogezred, a 13. dragonyos ezred (3 $\frac{1}{4}$ század) a 4. üteg osztály (3 üteg) és a 2. hadtest tüzér ezred (6 üteg). Összesen 28 zászlóalj, 6 század, 12 üteg.

V. hadtest. Parancsnok Frigyes főherceg, főnök Schikoffszky alezredes; a 14. gyalog hadosztály (Salis altábornagy, Zuma százados), a 27. gyalog dandár (Pokorny tábornok) a 71. és 72. gyalogezred (77. zászlóalj); a 28. gyalog dandár

(Plentauer tábornok); a 76. gyalog ezred, a 11. számú vadász zászlóalj, 1. osztály 6. huszárezred (3 $\frac{1}{4}$ század), a 9. üteg osztály (3 üteg);

33. gyalog hadosztály, melynek parancsnoka gróf Schulenberg altábornagy, főnöke Hornik őrnagy;

a 65. gyalog dandár parancsnoka Holzbach tábornok; a 12. és 26. gyalog ezred (7 zászlóalj);

a 66. gyalogdandár (Arthold tábornok), a 19. és 48. gyalogezred (8. zászlóalj), 2. osztály 6. huszárezred (3 $\frac{1}{4}$ század), 10. ütegosztály (3 üteg), 5 hadtest tüzérezred (6 üteg). Összesen: 26 zászlóalj, 6. század, 12 üteg.

XVI. hadtest. Parancsnoka Uexküll altábornagy, főnöke: Canié ezredes.

A 13. gyalog hadosztály, parancsnoka Schmidt altábornagy, főnöke Schwarzcz alezredes.

A 25. gyalogdandár (Hoffmeister), a 46. gyalogezred a 10. és 21. vadász-zászlóalj, a 26. gyalog dandár (Schnieder), a 69. gyalogezred, a boszniai-hercegovinai gyalogság 3. zászlóalja, egy osztály a 6. számú honvédhuszár ezredből, a 39. üteg osztály (3 üteg.)

A 37. honvéd hadosztály parancsnoka Jeleusik altábornagy, főnöke Horváth őrnagy, a 73. gyalogdandár (Rüger), a 13. és 15. honvéd gyalogezred (6. zászlóalj), egy osztály a 6. honvéd huszárezredből, a 37. számú ütegosztály (3 üteg) a 4. hadtest tüzérezred (6 üteg). Összesen 24 zászlóalj, 6 század, 12 üteg.

Az északi hadsereg főösszege tehát: 80 zászlóalj, 50 század, 38 üteg, 156 ágyu (gyalog-üteg), 4 ágyu, 1 lovas-üteg, 6 ágyu.

Déli hadsereg.

Parancsnok Reinländer tábornagy, főnök Pittreich tábornok.

Lovas-hadosztály: Parancsnok Gágern, főnök Böhm őrnagy.

A 3. lovas-dandár (Nositz ezredes), az 5. dzsidás-ezred, a 8. huszár-ezred (12 $\frac{1}{2}$ század).

A 16. lovas-dandár (Lamberg tábornok), a 9. és 11. huszár-ezred (12 $\frac{1}{2}$ század), a 19. lovas-dandár (Scheippenbach ezredes), a 7. és 8. honvédhuszár-ezred (12 $\frac{1}{2}$ század), a 8. és 9. vadász-zászlóalj, az 5. lovastüzér-üteg-osztály (2 üteg), összesen 2 zászlóalj, 36 század és 2 üteg.

III. Parancsnok Réicher altábornagy; főnök: Rosenberg ezredes. A 6. gyaloghadosztály, parancsnoka Stanger altábornagy, főnöke: di Corte őrnagy

a 11. gyalogdandár: gróf Hanteuau, a volt bolgár fejedelem, Battenberg Sándor; a 27. és 47. gyalogezred (8 zászlóalj), a 12. gyalog dandár (Horsetzky) a 7. gyalog ezred, a 7. és 28. vadász-zászlóalj, az 5. dragonyos ezred egy osztály, az 5. üteg osztály (3 üteg). a 41. honvéd hadosztály, melynek parancsnoka Andrásffy, főnöke Kirchner százados, a 81. dandár, a 17. és 18. honvéd gyalog ezred (7 zászlóalj), a 10. honvéd huszár ezred (3 $\frac{1}{4}$ század) a 29. üteg osztály (3 üteg.)

A 28. gyalog hadosztály, melynek parancsnoka Albori altábornagy, főnöke Appel őrnagy.

Az 56. gyalogdandár (Fux tábornok) a 87. és 97. gyalogezred, a 20. és 31. vadász zászlóalj (6 zászlóalj).

Az 55. gyalogdandár (Kommers tábornok), a 86. és 97. gyalogezred (8 zászlóalj), két osztály az 5. dragonyos ezredből (3 század) a 6. ütegosztály (8 üteg), a 3. hadtest tüzér-ezred (9 üteg). Összesen 42 zászlóalj, 9 század, 15 üteg.

XIII. hadtest. Parancsnoka Bechtolsheim altábornagy; főnöke Leveling ezredes. A 7. gyalogosztály parancsnoka Habiger altábornagy, főnöke Keiler őrnagy; a 13. gyalogdandár (Haleczky) a 16. és 78. gyalogezred (6 zászlóalj), a 24. gyalog-dandár (Goldschmidt), a 29. és 70. gyalogezred (6 zászlóalj) egy osztálya, a 16. dzsidás-ezredből (3 $\frac{1}{4}$ század), a 26. üteg-osztály (3 üteg.)

A 36. gyaloghadosztály parancsnoka Pittreich altábornagy, főnöke Gerbauer őrnagy; a 71. gyalogdandár (Catinelli): a 79. és 90. gyalogezred (6 zászlóalj); a 71. gyalogdandár (Sterneck), az 53. és 101. gyalogezred (6 zászlóalj), két osztály a 12. dzsidás ezredből (3 század), a 25. üteg-osztály (3 üteg).

A 4. honvéd gyalogezred (Fleisch).

A 83. gyalogdandár (Bach ezredes), a 25. és 26. honvéd gyalogezred (6 zászlóalj).

A 84. gyalogdandár (Ulmánszky tábornok), a 27. és 28. honvéd gyalogezred (6 zászlóalj), két osztály a 20. honvéd huszárezredből (3 század), a 36. ütegosztály, a 13. hadtest tüzérezred (6 üteg). Összesen 36 zászlóalj, 9 század, 15 üteg.

A déli hadsereg tehát összesen: 80 zászlóalj 56 $\frac{1}{4}$ század, 32 üteg, 132 ágyuval.

A két hadsereg összege: 160 zászlóalj 106 $\frac{1}{4}$ század, 70 üteg; vagyis: 85.000 gyalogos, 15.000 lovas, 288 ágyu.

Kedélyessége főleg abban nyilvánul, hogy itt minden kaputos ember tegezi egymást. Ez arra is mutat méltoslag, hogy kedélyes lumpolások szoktak járni az ódon falak között. A legelőkelőbb sörödében ingujjban vacsoráznak a megyei gentrik, s mindjárt első nap alaposan össze gazemberezte egymást két előkelő úri ember egy Budapesti Hírlap miatt. Szandalum azonban nem történt, itt a lovagias ügyeket is kedélyesen ütik el s másnap már újra puszi pajtás volt az a két úr, a nélküli, hogy egyiket vagy másikat kizárják volna a kaszinóból.

Kávéház kettő is van, de egyikben sincs újság. Azt tartják, hogy a kávéház kávézni való, nem olvasni, a ki olvasni akar, járasson magának lapot s otthon igya meg a vizet. Hát ebben lehet valami igazság. A kaszinóban is lenéznek azt, a ki az újságokat falja, kaszinóban kártyázni és billiárdozni kell, nem újságfalással rontani a kedvet és hangulatot. A besztercebányaiak továbbá szenvedélyes kuglázók, külön kuglázó klubjuk van, igen szép kerti helyiséggel, a hol azonban szintén többet terbliznek, mint kugliznak. És aztán ez a leleményesség! Hogy az asszonyok otthon könnyebben nézzék el a mindig odiozus „clubhozást“, a klubb időközönként tánczfűzkeket rendez. S így aztán, ha a mama és lánya egy hónapban egyszer kellemesen mulatott a klub-mulatságon, a papa

ezen a jogczimen zavartalanul kártyáz . . . akarom mondani: kuglizhatik az egész nyáron. Ez is kedélyes politika.

Utóljára egy találos kérdést, kedves szerkesztő ur! Mi különbség van Kolozsvár és Besztercze-Bánya közt? Mindjárt megmondom, ne tessék a fejét törni. Kolozsvár és Besztercze-Bánya közt az a főfő különbség, hogy Besztercze-Bányán évek óta van egy nagy áldozatokkal emelt és tökéletesen berendezett járvány-kórház, de nincs bele való beteg; ellenben Kolozsvárott már régen haltak az emberek „savós-béllobban“ és nem volt alkalmas járvány-kórház.

Tenyleg Besztercze-Bányán minden idegennek megmutatják a már öt év óta mindig „új“ barakk kórházat, mely a városnak kerek nyolcz ezer forintjába került s melyet a besztercebányaiak legnagyobb sajnálatára még eddig nem használták. A napokban már pályázatot is hirdettek egy koleraára, vagy legalább is egy kolera gyanus esetre, de hasztalan. Mig vegre tegnapi örömteljes izgalom szállta meg a várost. A városi főorvos lefogja az utcán egyik kolégáját. Mind a kettő poczakos.

— Végre!

— Egy kolera eset?

— Nem, csak gyanus, de kezdetnek ez is elég. Egész rendes tünetek mutatkoznak, erős hányás és . . .

— És ki az?

— N. N.

A kollega arca megnyulik.

— Baj van — mondja.

— Miért?

— Azt a beteget már egy hete kezelem. Rekedése volt és ricinust adtam neki . . .

— Ez aztán a pech . . .

Ez most a körutazó anekdóta Besztercebányán, melyet minden vendéglőben elmondanak minden ebéd és vacsora alatt minden újon érkező abonentnek . . . Ugy-e kedélyes?

Külföldi turista-egyesületek

Irta: Hangay Oktáv.

Minden egyesület fejlődésére nagy befolyással van az összehasonlítás, melyet a hasonló irányú külföldi intézményekkel gyakran végeznünk kell, hogy egyrészt a magunk hiányait pótolhassunk, másrészt nagyobb versenyre serkentessünk. Természetes, hogy a magyar turista egyesületeknél nem alkalmazhatjuk azt a mértéket, mint a megerősödött külföldieknél. A faji jelleghez kötött sajátosságok, az egyesületi életet kedvelő népvonások, áldozatkészség, kötelességek teljesítése, ügybuzgóság,

A Liszt-szobor leleplezése.

Sopron, szept. 3.

A soproni Liszt-émlék leleplezését impozánsan leleplezték ma le csak az okozott egy kis zavart, hogy az esős idő miatt az ünnepély főre szent nem az emlékek előtt, hanem a kaszinó-teremben tartották. Mindamellett az összes egyletek zászlóikkal s a helyhatósági képviselők programmszerűen sorakoztak és zeneszó mellett vonultak a kaszinó-épületébe. Itt a helybeli négy dalegylet közösen énekelt két kardalt rendkívüli hatással.

Ünnepi beszédek tartottak: dr. F. ar és dr. Kania. Jelen voltak diszruhában: Finck polgármester a városi hatósággal, dr. Baditz főjegyző és Molnár főszolgabíró a megye képviselőjében. Courad polgármester és Zehetner községtanácsos Ruszt képviselőjében, Farkas városkapitány Kismártonból. Megjelentek továbbá báró Vécsey, mint a m. kir. opera küldöttje, Fenyvessy Ferencz képviselő s Bösendorfer zongora gyáros, ki az esti hangversenyhez kitűnő zongorát bocsátott rendelkezésre. Széchényi volt nagykövet nem jelenhetett. A fővárosi sajtót Szana Tamás képviselte.

Az ünnepi beszédek után gróf Zichy Géza kompozícióját a Kossow által vezényelt száz tagú zenekar mesterien adta elő.

A közönség ezután a közellevő térére ment, hol Finck polgármester a Liszt-émléket leleplezése után átvette a város birtokába s ígérte, hogy azt Sopron városa ereikévé fogja megőrizni. A Himnusz előéneklésével ért véget a szép ünnepély, miután előzőleg számos babérkoszorút helyeztek el a szobor talapzatán. Itt Fenyvessy Ferencz mondott gyűjtő hatású beszédet, melyben a lángelméjű művészt ünnepelt, aki európai polgárjogot szerzett a magyar dalnak és zenének.

A disztrakción, melyet az ujonnan épült Pannónia-szállóban tartottak, igen fényes közönség vett részt. Az első pohárköszöntőt Finck polgármester mondta a királynak; utána br. Vécsey éltette az áldozatkész soproni polgárságot, mely a szép művet letesítette; majd ismét a polgármester köszöntötte fel Vécseyt, Fenyvessy s a vendégeket. Fenyvessy lendületes beszédben méltatva Liszt nagyságát és világhíréit, a polgármestert éltette, mint az első emberét azon városnak, mely első emelt emléket a megye nagy szülőltjének. Hoffmann Pál egyetemi tanár, kiemelve a város és megye együttes buzgalkodását e nemes ügyben, lelkes szavakkal a fővárosi és helyi sajtó

de főleg a turista-egyesületi tagok valódi turista kedve — minden nemzetnél különféle arányokban mutatkoznak.

Mondjuk ki, hogy a magyarság a turistaképv legkevésbé, hacsak minden utazást a vasutak mentén furdólatogatást s bankettekkel egybekötött dinom-dánomos kirándulásféle mulatozást a valódi turistadolgok közé fel nem vesszünk. És még sem áll a sok szóbatudástól emlegetett hátrányok jellege a magyarságnak hogy „nem szeret hegyeket mászni”, mert őseitől örökölt atavitikushajlama miatt a világot szereli stb. Hisz ahány utam volt Svájcban, a hegyekben, magyarokkal találkoztam; a Grossglockner, Raxalp és Gotthard utjain, valamint itthon a Nejoj, Lomnitz csucsán magyar tarsakat kaptam és soha se feledem el azt a meglepetést, midőn a Vezuv fáradtságos, vulkáni hamuval telt oldalán a magyaroknak egész társaságát üdvözölhettem.

Ha az igaz lett volna, hogy a magyar a siker ságon marad, a honalapító Árpáddal jött nemzettség alig mertek volna a beregi havasok ősi vadorgajain átkelni s a magyar történetben előforduló kárpáti átkelések nem tanuskodnának arról: hogy a magyar faji természet nem irtózott a hegyektől. De a legújabb rendszeres turistaság idejében is, vajjon melyik nemzet dicsekedhetik egy Déchy Mór-ral, ki a Hymalája legmerészebb megmászója s ki a magyar Kárpátok legbuzgóbb turistái vizs-

képviselőire emelte poharát. Mondtak még felköszöntőket Széchényi volt nagykövetre, Zichy Géza intendánsra és másokra.

Majd felolvasták az üdvöző táviratokat; ilyeneket küldtek: Richter János, a bécsi és budapesti zenekedvelők egyesület-, zeneakadémia, Esterházy gr. főispán, Zalka p. spök, Tilgner szobrász, a melliszobor készítője, Joachim, a híres művész, valamint Liszt unokája, Wagner Scigfried, továbbá Mottl Felix, Ábrányi Kornél, Siposs Antal stb.

Este nagy hangverseny volt a kaszinóban; itt különösen kitűnt Altdorfer Viktor, helybeli karmester, Liszt egyik legnehezebb hangverseny darabjának kivülről való előadásával, zenekari kíséret mellett. A hangversenyt társas vacsora követte, melynek tartalma alatt Wagner Cosima asszonyhoz is küldtek üdvöző sürgönyt.

Az ünnepély alkalmából más helyen közöljük a „Liszt Ferencz Sopronban“ című cikket.

Liszt Ferencz Sopronban.

A nagy mester, a kinek emlékszobrát ma leleplezték le ünnepélyesen, több ízben is járt Sopronban, hogy bemutassa a soproniaknak művészetét. Első alkalommal 1826-ban, kilencz éves korában járt Sopronban és az akkor még csodagyerek számba menő Liszt, az akkori polgári kaszinóban, a színházterén, a hol a későbbi kaszinó kaszárnya, most a katolikus elemi iskola áll, tartott hangversenyt.

Később 1874-ben Sopronban és a mai kaszinó nagy termében rendezett hangversenyt a megyei árva és egy városi gyermekkert javára.

Hét évvel később 1881. április 5-én, nagynevű tanítványa Zichy Géza gróf társaságában jött Liszt utoljára Sopronba, a mikoron az irodalmi és Művészeti Kör rendezte hangversenyben, ugyancsak a kaszinó nagytermében játszott.

A művészek megérkezésekor ünnepélyesen fogadták őket és Liszthez Tomsich gyönyörű beszédet intézett:

Mindannyiunk érzelmét kell tolmácsolnom! De lehet-e, az más, mint a legnagyobb öröm, mely keblünket átbatja, midőn ily kitűnő vendégeket fogadhatni van szerencsénk!

Üdvözlünk tehát első sorban téged Liszt Ferencz, mint a művészet terén ragyogó meteor, melynek becsét mi bizonyíthatnánk inkább, mint sem

hogy a végtelen horizonttal bíró korunk tisztelét ép oly osztatlanul hozza ősz fűrtjeid elé — mint egykoron tevé — midőn lánglelked az ifjuság varázsával fokozva lepte meg a világot, hogy mindent magával ragadjon!

Igen, üdvözlünk nagy mester téged — közös hazánk, de egyszer mind kedves, szűkebbre mért hazánk, megyénk szülőltjét, kit saját terén senki el nem ért, senki túl nem haladott! kit kéteégbevonhatlanul a mienknek mondhatunk, oly édes! ki a magyart a társas művelődés egyik legnemesebb, a hang-erai terén vagy hivatva szervezni, buzdítani és vezetni magasabb övények felé!

De hiszen tehettél és teszed is ezt, mert babérjaid telvék és csak saját fényedet öregbited, midőn annak sugaraival érinted e mindenkor hálas, irányodban mindenkor lelkesedett késői kort, mely személyednek a világ által irigylett birtokában látja magát lenni!

Ezen birtokban osztakozhatni jelenleg mi vagyunk szerencsések, azért teljes szívből mondjuk: Isten hozott körünkbe!

Aznap este Liszt a színházba ment el, hol a városi zenekar felvonásokban két nyitánt játszott és pedig a nagy mester teljes meglepedésére. A színházból a benézések rendének vendégszerető házába ment, a hol alig tartózkodott negyedórát, midőn a ház előtt felvonult a „Dalfűzér“ nevű dalegylet és szerenáddal tisztelte meg a nagy mestert. Liszt lement az énekesek közé és szerényesen köszöntö meg a szives meglepedésüket. Azután a tágas étterembe vonult vissza, a hol a derek benézések társaságában kártyaasztalnál whist játékkal töltötte az időt 11 óráig. Másnap 6-án a nagy mester a nap folyamán meglátogatta Simon alispánt, Drucker polgármestert, Storno híres művésznöket és Carina kisasszonyt. Delután pedig meglekintette a Szt. Mihályról címzett székesegyházat, mely tetszését teljesen megnyerte; a nagy mestert itt Póda apátplebáno és a kath. konvent elnöke, Schwartz Miklós fogadták és üdvözölték. Örömmel emlékezünk meg e helyütt még arról, hogy a nagymester városunk jeles énekes művésznőjét, Glozer Adél kisasszonyt is fogadta s mi több, szívesen hallgatta meg a kisasszonyt, ki előtte és az ő zongorakiséréte mellett két gyönyörű dalt énekelt, melyekkel a nagymester teljes elismerését és buzdítását érdemelte ki.

A hangversenyre már néhány nappal az előadás előtt minden jegy elkelt. Este 7 óra felé sűrű tömegben özönlött a látogatók serege a kaszinó

gálója; mely nép mutathat különb hegymásztól, mint a Dauphiné sziklafalain szerencsétlen véget ért dr. Zsigmondy Emilt, kinek munkája „Die Gefahren der Alpen“ (1887. Leipzig. Paul Froberg) ma is legkitűnőbb kézikönyve a minden nemzetbeli turistáknak?

Az angol „The Alpine Club“ volt az első turistai egyesület, mely 1857-ben Londonban alakult, még pedig oly időben, midőn a hegymászás sportja a kontinensen nem divott. A semmi nehézségtől vissza nem riadó angol-merészséggel kezdtek a fehér fűnek s kék glecserek világát kutatni s a legfélelmező alpesi régiók (pl. a Matterhorn) megmászása sikerült ez egyesület tagjainak. Az angol-klubnak csak kipróbált hegymászók lehetnek tagjai s a tagfelvétel egy szűkebb bizottság határozatától van függővé téve. A felveendő tag be nyújtja addigi működésének leírását s a bizottságtól turistai, tudományos vagy hegymászó-sport-szerű oldaláról bírálat alá veszi. s csak azután dönt fehér s fekete gólyókkal, vajjon az illető felvehető-e tagnak és turistai érdemei mellett elég gentleman is egyuttal. Azért az angol klub a legkitűnőbb alpesi turistákból áll, a kik társadalmilag is művelt s előkelő állást töltenek be. Az utóbbi évben 515 tagja volt s az évi tagdíj 1 font vagyis 12 forint, de 50 frt beirataási díj fizetendő. A szép rajzokkal diszitett „Alpine Journal“ cz. valóságos minta-folyóiratot a tagok ingyen kapják.

Az osztrák „Alpen-Verein“ 1862-ben, a németországi „Deutscher Alpen-Verein“ 1869-ben keletkezett. Mindkét egyesület eleinte nagy nehézségekkel küzdött s meg is szűnt. De 1873-ban „Deutscher und österreichischer Alpen-Verein“ czim alatt újra alakítva, ma 200 osztályban már közel 20 ezer tagja van. Ez óriási egyesület munkálkodását mindenfelé tapasztalhatjuk, ha a tiroli, karintiai, salzburgi, bajor s osztrák hegyekben járunk. Kitűnő berendezésű 135 menedékháza, a szükségesekkel ellátva (köztük 46 gazdasággal egybekötve) s tömérdek fedélmenedéke van az összes hegyvidéken elszórva, melyeket évente több mint 30.000 turista látogat. Közöttük számos, mint a dachsteini Simonyi-menház 2210 m., az ötzhali Breslauerhütte 2900 m., a nagy Venediger havason a Defregger-ház 3000 m. magasban adhatnak a turistának éjjeli szállást. A Glockner-csoport hegycsucsain magán 18 menedékház van, melyek közt a Salm-kunyhó 2805 m. s a János-főherceg-kunyhó 3464 m. magasságban képezik az utolsó pihenőt a Grossglockner csucsá előtt. A tagsági díj osztályonként 5—6 frt közt váltakozik,

*) A 200 osztály közül 116 osztály 18,755 taggal esik Németországra, 83 osztály 8,986 taggal Ausztriára, 1 pedig külföldi. Az öt legnagyobb osztály a következő: München 2332, Bécs 1471, Lipcse 826 és a Sváb-osztály 559 taggal.

felé és pontban fél 8 órakor a nagyteremben minden zug megtelt a legdiszesebb közönséggel, nemcsak a városból de még a megye, sőt a szomszéd megyékből is.

Midőn a nagymester, kitűnő tanítványa, Zichy Géza gróf kíséretében a teremben megjelent, szünni nem akaró zajos éljen és tapsvihar fogadta, a melyet ő kegyes fejbólintással köszönt meg. Erre kezdetét vette a hangverseny. — A hangversenynek két kiváló alakja és központja a mester és Zichy Géza híres tanítványa voltak.

A jeles művészek kivül fellépett még Carina kisasszony, ki három dalt, köztük Liszt híres Loreleyt énekelte. Carinát dr. Wallner Ignác kísérte. Még Szigethy Sándor működött közre, ki Vörösmartynak Liszt Ferenczhez intézett ódáját szavalotta beusóséggel és lelkesedéssel. Továbbá soron kívül Ujvári Béla tanár olvasta fel Zichy Gézának „Apa és gyermeke“ című hangulatos költeményét, melyet a közönség hasonlóképen zajos elismeréssel fogadott és a szerzőt éltette.

A hangverseny folyamában, midőn Liszt a zongorához ült, három koszorut nyújtottak át neki, egy babékoszorut az irodalmi és művészeti kör részéről, egyet Sopron város törvényhatósága részéről és egy gyönyörű csokrot pedig Széchényi Alexandra grófnő, Széchényi Imre gróf a berlini nagykövét neje részéről, ki a nagy mesterről még a távolból sem feledkezett meg és figyelme igen kellemes benyomást tett Lisztre. Az irodalmi és művészeti kör részéről Zichy Géza is egy gyönyörű koszorut kapott.

A hangverseny tiszta jövedelme mintegy 1206 frtot tett, melyből egy harmad rész a Liszt ösztöndíj javára, egy harmad a Sopronban életbe léptetendő külvárosi kisedővő intézet, egyharmad pedig az irodalmi és művészeti kör javára fordítatott.

A hangversenyt az étkező teremben lakoma követte, melyen részt vettek Liszt Ferencz, Zichy Géza gróf, Dr. Liszt Ferencz, egyetemi tanár, Goldschmidt zeneszerző, Bösendorfer, továbbá Carina k. a., Drucker polgármester, Hannibál főjegyző, dr. Hérics, Tóth törv. elnök, Glózer városkapitány, Poda apát, Lenck a kaszinó elnöke, a Dalfüzér számos tagja, köztük Carstanjen lovag védnök és dr. Schwartz tisz. elnökkel és az irodalmi és művészeti kör tagjai igen nagy számmal. A felköszöntések sorát Lisztre Tomsich alelnök nyitotta meg.

Erre Liszt nevében Zichy Géza gr. felelt egy

szellemes és gyönyörű szónoklattal, melynek minden szavát a legnagyobb figyelemmel hallgatták. Zichy így kezdé:

„A mester megbizott, hogy válaszoljak a felköszöntésre. Az előttem szóló tur kozmopolitának mondta a mestert, az én mesteremet, ki Doborjánból kiindulva, Istenben vetett bizalommal ment csillaga után, mint a három király, míg el nem ért Betlehembe, és onnan most holnap ismét velünk jön Doborjánba; azon mestert, ki egy koszorúval nem akart hazajönni, hanem várt addig, míg ugy megrakodva jöhetett haza, mint magyar ember külföldről még meg nem tért; az én mesteremet, ki annyi jót tett, hogyha ama kincset a doborsáni ház felszerére raknák, ugy az a ház összeroskadna alatta. Liszt visszatért, hogy nevelje és képezze az ifju nemzedéket, ő tehát megmutatta, mint szereti hazáját.“ Ezután a mester nevében megköszönte a szíves fogadtatást. Neki — Zichynek — mint a zongora fejedelem csatlósának, ugymond, csak az az érdeme, hogy a mesternek mindig hű csatlósja volt és lesz. Ezután Mol er Ede Carina Anna kisasszonyt köszöntötte föl egy lelkes beszéddel. Ujvári Béla pedig Zichy Gézát, mint költőt éltette. Még Zichy szólott, éltette versének előadóját, Ujvárit, a vendégeket, Liszt tanárt, Goldschmiedet és Bösendorfert, a városi közönséget és végre a rendező bizottságot. A lakoma alatt Munczy Lajos zenekara játszott jó magyar nótákat, melyer a nagymesternek igen tetszettek. 12 óra volt, midőn az agg mester helyéről fölkel, és zajos éljenek kíséretében a termet elhagyta.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, szept. 5.

— **Kertészeti kirándulás.** A kertészeti egyesület titkárai, Szentgyörgyi Lajos és dr. Nagy Mór f. hó 3-án kirándultak Boázra, hogy megtekintésük Vajda Károly nagybirtokos gyümölcs telepét. A látogatók nagy terjedelmű, jól gondozott, fiatal gyümölcsöst találtak, mely csak nem rég fordult termőre. A legkiválóbb alma és körtefajok föltalálhatók benne és igen szépen diszlenek. A látogatás örvendetes eredménye az lett, hogy a kertészeti egyesület képviselőinek biztatására ígéretet tett Vajda Károly, hogy kolozsvári tejcsarnokát már ez őszön kiegészíti gyümölcsárucsarnokkal, melyben a hazai gyümölcsfajok, szak-

felváltva ausztriai, 3 évig némethoni város, jelenleg az 1892—1894 iki ciklusra „Berlin: Kochstrasse 49.“

Nevezetes még alapszabályainak ama része, mely kimondja, hogy az osztályok vagyoni tekintetben önálló testületeket képeznek s hogy minden tagnak kötelessége valamely osztályhoz tartoznia.

Az 1869-ben alakult „Oesterreichischer Touristen-Club“ csak az osztrák tartományokra szorítkozik s Bécs székhelyvel már szintén 10 ezer tagja van. Turistai tevékenysége az osztrák alpesi vidékre terjeszkedik s 55 menedékháza, 12 nyílt fedélkunyhója s 39 turista megfigyelő pontja van. Osztályainak száma 90. Az évi tagdíj 3 frt, melyből 2 frt a központba jut. Minden két héttel megjelenő, jól szerkesztett lapot („Oesterreichische Touristen-Zeitung“) ad ki tagjai számára, melynek kiadása havonta ezer forintnál többbe kerül.

Van még egy osztrák „Alpen Club“ is, mely 1878-ban alakulva, inkább a magas Alpesek régióját látogatja s „Alpen-Zeitung“ című hírlapban közli muukálatai eredményét. A tagok száma 800 s a tagsági díj 5 frt. Ez egyesület állította a Glockner csucs alatt a János főherceg-menházat s a csucsra több mint 6000 frtba került vas-keresztet helyezett királyunk ő Felsége ezüstmenyeg-

szertőn rendezve és helyes elnevezéssel ellátva, állandóan föltalálhatók lesznek. E köteleket figyelemben tartása mellett a kertészeti egyesület készséggel fogja a vállalkozót támogatni a gyümölcsök irodalmi nevének meghatározásában. Mi végett Vajda Károly rendes gyümölcs-bemutatókat fog eszközölni a kert. egyll. gyüm. szakosztályában. A gyümölcs-árucsarnokban, melyet már néhány nap mulva tényleg üdvözölhetünk, Vajda Károly nemcsak a saját gyümölcseit fogja árulni, hanem más hazai termelőket is. kik az ő közvetítését igénybe kívánják venni. Előre is föl-hívjuk a derék kezdeményezésre gyümölcstermelőink figyelmét, kik gyümölcseik értékesítésére a rég óhajtott eszközt ez árucsarnokban föltalálhatják és föl-hívjuk a fogyasztó közönség figyelmét is, mely méltán igényelheti, hogy Kolozsvárt végre egy állandó hazai gyümölcsárucsarnok is legyen.

— **Egyletek és vállalatok adói.** Al-bach Géza, kir. tanácsos, polgármester, a következő hirdetésműt adta ki: A nyilvános számadásra kötelezett egyletek és vállalatok 1893-ik évi megadóztatásáról készített lajstrom, az adójavaslatokkal ellátva, a városi adóhivatal irodájában (be királyutca, minorita atyák háza, 15. sz. emelet) folyó évi szept. 3 tól bezárólag szept. 10-ig közszemlére kitéve van, hol is azt mindenki megtekintheti, s az ezen egyletek és vállalatokra ajánlott adómennyiségekről tudomást szerezhet és az adójavaslatokra nézve netáni észrevételeit megteheti. Ezen észrevételek a fennkötött határidő alatt közvetlenül a királyi pénzügyigazgatóságnál (fapiacz, pénzügyi palota) irásban, — a határidő lejártá után pedig az adókirovó bizottság előtt (belmonostor utca 25. sz. Redout-épület nagyterme) lesznek előterjesztendőek. Ezen lajstromban foglalt adójavaslatok feletti tárgyalásait az adókirovó bizottság folyó évi szeptember hó 11-ikén tartja meg. A tárgyalás reggel 8 órakor veszi kezdetét.

— **A járvány.** Az utóbbi napon tegnap déltől ma délig megbetegedett O. Meggyógyult 1. Meghalt 3.

— **A járvány és az iraeliták ünnepe.** A kolozsvári iraelita hitközség előjárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a nagyutcai iraelita templomban a közelgő nagy ünnepek alkalmával az uralgó járványra való tekintettel csakis korlátolt számú belépti jegyek fognak kiadattai és csakis az ülőhelyek lesznek fölfoglalhatók, a köz-

zője alkalmával. E klubnak rendes klubhelyisége is van Bécsben (Getreidemarkt 10.) s minden pénteken összejövetele a tagoknak a „Goldeue Birn“ vendéglőben (Mariahilf-strasse 30.) Ha tagjaink valaha az osztrák alpesekre akarnak rándulni, ajánlhatom az Alpen-Clubbal való ismeretséget, melytől rendkívül szíves utbagazításokat nyerhetnek.

A kisebb (tartományi) osztrák turista-egyesületeket elhagyva az olasz „Club Alpino Italiano“ még 1863-ban alakult Turinban s eddigi munkássága az olasz hegyvidékekben rendkívül elismerésre méltó, mert a turisztikát a tudománnyal kapcsolja össze. A 36 osztály 4000 lelkes tagot számlál s 58 menedékházat tart fenn. Tagdíj 20 lira, melyből 12 lira az illető osztálynál marad Havonkint a „Rivista Alpina Italiana“ folyóiratot adja tagjainak, nagyobb munkálatok alkalmával még évkönyvet is. Jelenlegi hivatal-helyisége: Torino, Via Alfieri 9. Nevezetes itt még a „Società degli Alpini Tridentini“, mely 1872-ben Tientben alakult és mint czime is jelzi, a trienti alpok felkutatását tűzte ki céljául. Ma közel 1000 tagja van s az évi tagdíj 4 frt. Az egyesület, mely évente 1500 frtot költ, eddig 9 menedékházat épített és 5 meteorologiai állomást szervezett. Szintén helyi érdekű, de nagyon hasznos működést fejt ki a csak 250 taggal bíró „Società Alpina Friulana“ is

melyből 3 frt a központi pénztárba küldendő. A bevétel az 1892. évi költségvetésben majd 100.000 s a kiadás 87.000 forinttal szerepel.

A rendes működő hivatalokon kívül van „ut-és menházépítési bizottság“, a „kalauzokat készítő tanfolyam“, továbbá „vezetőket segélyező pénztár-bizottság“ és „tudományos tanács“. Egyéb előnyök mellett a tagok a vasuton s gőzhajón kedvezményes jegyeket is kapnak. Nevezetes orga-nizációjában az is, hogy a közgyűléseken nem a jelenlevő tagok, hanem a képviselt osztályok bírnak szavazati joggal még pedig fokozatosan:

20 tagu osztály	4 szavazattal.
40 „	6 „
100 „	10 „
200 „	18 „
500 „	38 „
1000 „	50 „

A gyűlésekre tehát csak a képviselőnek kell megjelennie, ki az osztályok száma után megfelelő szavazat-számot képvisel.

Kiadványai kétfélék: minden hó 15 ikén megjelenő közlemények (Mittheilungen) és évkönyvszerű képekkel kiadott folyóirat (Zeitschrift.) Az elsőben belügyi dolgok, ülés-kivonatok, a másodikban szakszerű cikkek hozatnak nyilvánosságára. A központi választmány székhelye 3 évig

titkárát al sietve tilt kocsijába, amelyet szótán a tüntetők hajigáltak meg. Egy ember revolyerrel lőtt is de nem találta el a kocsit. Közben elősiettek Floquet párhívei, a kik valóságos utca harcot vívtak az ellenfelekkel. Sokan megsebesültek.

A magyarok és a cs. és kir. hadsereg.

A berlini Post Magyarország és a közös hadseregnek viszonyáról, ezzel a czímmel, vezércikket ír és sok elfogultsággal támad azoknak a magyar követeléseknek, melyek a magyar nyelvnek a hadseregben érvényt akarnak szerezni.

A cikk elején a közszegedi hadgyakorlatokról szólva, azon való csodálkozásának ad kifejezést, hogy ezekben a hadgyakorlatokban az osztrák honvédség nem vehet részt. „A magyar alaptörvények szerint — ugymond — a birodalom nyugati felének honvédsége Magyarország szá ára teljesen idegen hadsereg, mely a magyar országgyűlés engedélye nélkül sem békében, sem pedig háboruban nem léphet Szent István koronájának szentelt földjére. Valószínűleg nem merték az országgyűlés megtagadó határozatát kockáztatni, csakis ezzel magyarázható meg az a körülmény, hogy az osztrák honvédség a hadgyakorlatokból ki van zárva, míg a magyar honvédek nyugodtan mozoghatnak a Lajtán túl és német kérdésekre ott magyar feleletet adhatnak.”

A cikk ezután a katonai átiratok nyelvvel foglalkozik és röviden, de Magyarország közjogi helyzeténél teljes tájékozatlanságával ismerteti a közös hadügyminiszteriumnak a hadsereg levelezésének nyelvére vonatkozó rendeletét. Elmondja, hogy a rendelet megkülönbözteti azokat a csapásokat, melyek Magyarországon egészítik ki magukat, azoktól, melyeknek a monarchia másik államában van kiegészítő területük.

„Ezzel tehát a kényelvűséget kötelességérvé tették, noha Magyarország és Erdély 15 millió lakosának fele sem tartozik a magyar nyelv idiomához. Ebben még valahogy, miután már a magyaroknak sikerült a többi nemzetiséget erőszakosan elnyomni és politikai jogaitól megfosztani, némi értelem található. De hibetelenné tünk, hogy a többi hadtestet is kényszerítették a magyar nyelvű átiratok elintézésére.”

A cikk azt az eljárást, melyet a hadügyminiszteri rendelet, ez átiratok elintézése dolgában megállapított, olyannak mondja, mely a boldogult, hírhedt Hofkriegerath idejére emlékeztet.

„Ez eljárás terheit a katonai hatóságokra csak azért rójják, hogy hét millió németfaló magyaroknak, a kik követelményeikben mindig meszebbre mennek, kedveskedhessenek.

A rendelet úgy intézkedik, hogy azok a katonai hatóságok, melyek nem Magyarországhól egészítik ki magukat, a magyar hatóságokhoz az ország szolgálati nyelvén, tehát németül írhasanak. A rendeletben nagy szerényen viszonyosságot remélnék, a mi azonban a magyaroknak eszükágában sincs, mert, ha már kegyeskednek az átiratot egyáltalában elfogadni: a német levélre magyarul felelnek, s ezzel megkezdődik a területi parancsnokságok által való fordítás circulus-vitiosusa.”

„A rendelet gyöngye befejező szavait, melyek a mindkét oldalról nyilvánuló jóakaratról beszélnek, egyszerűen figyelmen kívül hagyjuk, mert az ilyen beszéd nálunk egy legfelsőbb katonai hatóság szájában idegült hangzanék. A rendelet végül úgy intézkedik, hogy az olyan különös esetekben, a mikor fontos, vagy titkos ügyekről van szó: a parancsnokok, ha a magyar vagy két nyelvű levelezésre nem áll rendelkezésükre elegendő eszköz, ez ok megemlítésével németül levelezhetnek. Ez az utóbbi intézkedés azt bizonyítja, hogy a hadsereg vezetősége tisztában van vele, milyen terhet róttí rendeletével a hadseregbe.

Mi Németországban csak keveset törődünk ezzel, csakis az érint bennünket kinosan, hogy azt kell látunk, hogyan szorítja báttérbe a német nyelvet a birodalom alig egy hatoda által beszélt magyar nyelv előre tolakodása és hogyan szenved a németiség csorbát éppen németek által. Nem tarthat soká és a többi nemzetiséget is ugyanilyen módon ki kell elégíteni. A törvénynyé emelt kényelvűség kérdéssé teszi a közös hadsereg további fennállását. A Post ezután szavainak igazolására a Reichswehrnek egyik, a rendeletet megátámadó főmedvényt citálja s ezután cikkét azal fejezi be, hogy ideje már, hogy Németország figyelmet fordítson ezekre a különös eseményekre.

A cikk, a mely a magyar állam közjogi helyzetének teljes nem ismeréséről tanuskodik, s a magyar nemzeti követelményeket egy tábla dobja Ausztria nemzetiségeinek követelményeivel, csak mint kuriózum érdekes és a fontosságának legkisebb nyomára sem tarthat igényt.

Románia sebei.

Az ifjú királyság politikai függetlenségének elérése után, törekedett önálló lemm gazdasági tekintetben is. Belátva, hogy szabadabb igazán csak úgy lehet, ha gazdaságilag is emelkedik, nagy erőfeszítéseket tett mezőgazdaságának emelésére, fejlebe vette, hogy közgazdaságát többoldalúvá teszi, teremt ipart s megszerzi ez uton a magasabb gazdasági kulturát és a vagyonsodásnak azt a nagyobb fokát, mely a kifejlt iparral jár. Tudjuk mindnyájan, de tudják főleg a vele határos megyék, hogy ennek következménye gyánánt mint tette tönkre azokat a magyar iparosokat, kik egykor Románia számára dolgoztak. Miután vagy nemzeti érdekek forognak szóban, jó betetekiíteni azokba az eredményesbe, melyeket ez a politika érhet, méltanyolm az elért sikert, okulni rajtuk saját javunkra.

Románának egy barátja, Belle a Journal des Economistes nak, ennek a kitűnő francia folyóiratnak utolsó számában foglalkozik ezzel a tárggyal. Vázolja keleti szomszédunk természetes gazdaságát, iparának helyzetét s a védővámoknak már is határozottan nyilvánuló következményeit. Azt, hogy részünkre hajolna, alig fogják állítani még az oláh tulzók is, habár a következtetések, melyeket levon, nagyon is mutatják, hogy Románia gazdasági politikája teljesen esütörtököt monott s a jelen nem olyan, melyből azt lehetne következtetni, hogy a jövő rózsásabb lesz, mert az oláh nemzetből hiányozni látszik az, mi őt gazdaságilag emelhetné.

Az oláh paraszt tapad falujához, nem szereti a várost, még kevésbé a gyárakat s szülőhelyét elhagyni csakis a legvégső esetben hajlandó. Tetterejét, ambiczióját a földművelés köti le, de virágzását előmozdítani minden erejével sem bírja. Romániában a mezőgazdaság nem halad, mert kevés a tőke, kevés a munkáskéz és ennek hiányát nem pótolja sem fejlett szakertelem, sem pedig egyéni élelmesség. Az oktatás silány. 1889-ben 29 ezer ujonczból alig kétezer tudott olvasni! A föld értéke csekély, a mezőgazdasági hitelügy szervezve nincs, elsőrangú jelzálogra hitelt 12 százalékon alul kapni alig lehet. A nagyobb birtokok példája nem serkenti a parasztságot arra, hogy okosabban gazdálkodjék s abból a földből, melyhez tapad, az eddigi silány haszonnál dusabtat tudjon kibozni. Ugy látszik, mintha hiányoznék belőle az a mozgató erő, a haladni vágyás, mely egyedül képes nagyobb eredményeket biztosítani.

Igy állván a dolgok, a lehető legtermészetesebb politika az lett volna, hogy a mezőgazdaság bajain segítsenek, szervezzék a hitelt, megtermékönyítsék a gazdalkodókat új ismereteknek és eszméknek becsöppögtetése által, szoktassák a parasztot a szervezkedésre és együttműködésre. Az oláh politikusok azonban úgy o. oskodtak, hogy a meny nyiben nemzetük még a mezőgazdasági téren sem képes elismerésre méltó eredményeket felmutatni, illő lesz oly tervekre is átesapni, hol azt tőle még kevesebb joggal várhatjuk.

Eihatározták, hogy teremtenek ipart, és ezt nem csupán a védővámok felállításával, hanem adóleengedésekkel és egyéb kedvezményekkel is igyekeztek elérni. Az eredmény nem is maradt el. — Alakultak gyárak egymásután. A vérmes hazafiak azt hitték, hogy el van érve a cél, a hidegeu gondolkodók azonban belátják és berallják, hogy a helyzet igen különös, mert a gyárak urai, a tőke, a munkások — az mind nem oláh, sőt nagyon sok esetben külföldi, a nyers anyag a tüzelő es természetesen a gépek is. Mesterséges támogatás nélkül az egész rendszer összedülne. Gondolkoznak rajta nagyratörő szomszédjaink, vajon ezek az eredmények megérik-e azokat az áldozatokat, mit reájuk pazaroltak. Mi tisztában vagyunk vele, hogy nem s Románia a helyett, hogy a fejlődés természetes útját választotta volna s így gyarapodnék, az ellenkező uton halad. Ipara sokba kerül és igen jól is jövedelmezhet a külföldi tőkészeknek, de kevés hasznot hajt az országnak. — Ha a kísérlet nem lenne egyéb az oláh politikusok egy ballépésénél, akkor az emelkedésnek legalább is nyomait kellene látunk a mezőgazdaságban.

De ez nincs így s a várt emelkedés helyett

inkább a visszaesés nyomaira akadunk. Erre mutat az a körülmény is, hogy az állam igyekszik kezébe venni a hitel szervezését s a felügyelet alatt álló bank hivatva lenne arra, hogy kölcsönöket adjon nem csak jelzálogra, hanem terményekre, marhákra és gépekre is.

Foglalkozna mezőgazdasági termények vételével és eladásával, állítana dokkokat, bucsatana ki közraktári jegyeket stb. stb. Ez még csak terv, de ha a mezőgazdaság fejlődése helyes uton járna, nem volna szükség még ilyen tervekre sem. Levonhatjuk tehát azt a következtetést, hogy az oláh közgazdasági politika, a fejlődés természetes menetét ignorálva, ha teljesen meg nem akasztja, legalább is lassubbá teszi az emelkedést. Nagyratörő szomszédaink balfogásait ajánljuk azoknak figyelmébe, kik azt hiszik, hogy Románia sikjain gyümölcsözőbbek az erőfeszítések, gazdagabban fizet a föld s több sikert ígér a jövő, mint mi nálunk. A nemzetiségi eszmével, a vér rokonságával szemben azoknak, kik Romániába vágnak, jó lesz megfontolni, hogy vagyoni emelkedésre ott tulajdonképpen csak azok számíthatnak, a kik gazdaságilag magasabb fokon álló államokban a sikeres munka feltételeit maguknak megszerzve, gazdasági eredményeiket átviszik magukkal a bojárok hazájába is.

Helyzetünk sok tekintetben hasonlít Romániához és habár mi az ipar fejlesztésének egyáltalán nem vagyunk is elenségei, első sorban a mezőgazdaságot állítjuk. Miután csupán csak jóakarattal nem megyünk sokra, feltétlenül szükségesnek tartjuk annak kutatását is, vajon nemzetünkben megvannak-e az ipar fejlesztésének mulhatatlan feltételei, mert teremteni olyau ipart, mintyent Románia teremtett magának, a melyben idegen minden, a földet kivéve, a melyen a gyár áll, nem tartjuk erőfeszítésre érdemesnek.

T. N.

Idegenek névsora.

Kolozsvár, szept. 5.

Központi szálloda.

Gróf Bethlen Bálint, Gyéres.
Barta Ede állomásfőnök, N. Ilonda.
Riemer Mihály polgármester Teké.
Bresser Nándor esk. sz. sz. sz. Szében.
Ivanovics Alajos mérnök Egeres.
Czobel Albert birtokos Tuson.
Majer Majer birtokos N.-Almás.
Zsigmond Elek „ Szentmihályfalva.
Kolmer Herman és neje M.-Fenes.
Schmidt Jakab és neje Kaczkó.
Neuschlosz „ N.-Almás.
Malonyai Ferencz Tőke Terebes.
Balló Béla aljegyző Tustya.
Merza Antal hivatalnok Brassó.
Rónay Zoltán jogász Budapest.
Heiszler Zoltán gyógyszerész Uj-Verbász.
Borozsnyai Kálmán gyógyszerész Arad.
Gunszt Ernő építész Debr. ezen.
Rosenberg kereskedő Deés.
Dux
Osztormajer Viktor keresk. Bodenbach.
Krotonya Alfréd „ Bécs.
Jakobi János „ „
Molnár Mihály „ „
Gelnay J utazó Bécs.
Kappel Mihály „ Nagyvárad.
Arnold József „ Troppau.
Brand Emil „ Bécs.
Kaldor Jenő „ Budapest.
Koch Márton „ Bécs.
Schlesinger György keresk. Bécs.

Biasini szálloda.

Rubai Károly kereskedő Budapest.
Rác László és neje m. á. v. hiv. Miskolcz.
Patasy János birtokos Lippa.
Moldován Gergely birtokos Magyar-Lápos.
Moldován József „ „
Lévai Já os birtokos Remete.
Kis Ferencz lelkész Kolozsvár.
Bene János kereskedő Brassó.
Czampa Gusztáv aljárásbíró Fogaras.
Marosi Aranka magánzó Deés.
Özv. Gáll Gergelyné birtokos Besztercze.
Kováts Gáspár építész Bánffy-Hunyad.
Rosenberg Márton gym. tanuló N. Enyed.
Kaufmann Adolf mérnök Kőhalom.

ARJEGYZÉKEK

— SZÁMOK —

üzleti körlevelek és falragaszok,

— ÚJ JEGYZÉK —

Czégnyomatok levélpapírok és borítékokra,

Vigalmi Meghívók

ugyszintén bármily természetű

könyvnyomdai munkák

a legjutányosabb árban föl vállaltatnak

Gombos és Sztupjár

Lyceum-könyvnyomdájában.

☛ Szakemberek lévén, a munkák kiállításánál a legkényesebb igényeknek is megfelelünk s e tekintetben a megrendelők egész bizalommal fordulhatnak nyomdánkhoz.

A t. megrendelő közönség szives megkeresését tisztelettel kérve maradunk

Gombos és Sztupjár

Lyceum könyvnyomdája.

AZ ERDÉLYI HIRADÓ

részére

hirdetéseket és nyiltéri közleményeket

a legjutányosabb árban elfogad

☛ a kiadó hivatal.

Előny a légszesz bevezetésére.

Ismételten köztudomásra hozzuk, hogy azon magánvezetéknel, melyek kivitele műhelyünkre bizatik, az utcái csöveknek a légszesz óráig való vezetésének, ugyszintén az utóbbival való összekötés és annak felállításának költségei — további intézkedésig — nem a fogyasztók, hanem a légszeszgyár által viseltetnek.

Ez esetben föltételezzük, hogy a kérdésben forgó házak utcái homlokzattal birnak, valamint, hogy a légszesz óra az utcafelőli fal mellett felállitható, különben a fenti kedvezményt meg nem adhatjuk.

Van der Velden Ede,
a légszeszgyár igazgatója.

564 3-3

Pályázat

10000 frt értékű biztosíték áll rendelkezésre, ha valaki a húgycsőfolyást hasonló sikerrel gyógyítja. Arezpirulás doktor előtt, pénz a patikára: befűcskendezés vagy belső kúrálás: többé mind elenyésztek. A romboló baj fellépésétől kezdve a „hat heti kúra.“ mit az általános orvosi törvény mond: immár 14 nappá válik. Gyógyszer: tiszta viz. — Tanácsadó mű „Nemtó 1 frt“ czimen a „Pestmegyei Hirlap“ kiadóhivatalától Kecskeméten rendelhető.

576 3-3

Tisztán kölcsönös — Részvényesei nincsenek.
Az összes nyereség a biztosítottak javára esik. 474 42-100

A legnagyobb és leggazdagabb
pénzügyintézet a világon.

Biztosítékialapja

907 millió

frank.

THE MUTUAL
new-yorki életbiztosító társaság
alapított 1843.

**Bizosit
emberéletet**

legkülönbözőbb és legelőnyösebb
módozatok szerint.

Prospektusokkal és tüzetesebb felvilágosítással szolgál az

Erdélyrészi aligazgatóság
KOLOZSVÁRTT, Belhid-utca 16. sz.

Professorok és orvosok által a legmelegebben ajánlva!
Bátorkodom a hölgy közönség figyelmét felhívni szenzációs találmányomra.

„Mellvéd“

melynek hivatása és célja, hogy az egészségre ártalmas halcsontfüzöket teljesen kiszorítsa a használatból.

Találmányom minden államban **szabadalmazva van** és előkelő **orvosi tekintélyek** ajánlották. Nem egyéb egy kötött fűzőnél, mely alakjánál és könnyűségénél fogva **utólrhetetlen**. Csinosan odafeszül a testhez, azt formássá teszi, a nélkül, hogy a legkisebb nyomást gyakorolná a szervekre s ez által ártalmassá lehetne. Megvédi a mellet minden külső hatástól, bajtól és ez által, hogy a mellet **együtt és föntartja**, kellemes és tetszetős formát ad a női deréknek.

A modern hygiéna minden követelményét egyesíti s e mellett elegáns, könnyű. Különösen ajánlatos gyenge és beteg nőknek, a kiknek különben ártalmas volna a fűzés. Szoptatókra roppant kényelmes, a mennyiben ely formán van kivágva, hogy a szoptatás **a mellvéd levetése nélkül eszközölhető.**

Németországban, Franciaországban és Angolhonban bámulatos eredményeket ért el és nagy hódítást tett. Minden államban szabadalmazva van.

Ára egy darabnak 7 frt.

Bendl Marianne,

a cs. és k. szabadalmazott „mellvéd“ feltalálója és a párisi feltalálók akadémiájának tagja.

Kényelmes **PRÓBATEREM** női személyzettel és detall üzlet.

Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Bécs VI. Gumpendorferstrasse 8.

540

Elárusítók csak fix-számlák ellenében kerestetnek.

9-10

A kolera-járvány

szept. 5.
A felhivatalos jelentés ma ismét konstatálja, hogy az állapotok országszerte jobbra fordultak. Konstatálja pedig ezt abból, hogy a legutóbbi huszonnégy óra alatt csupán huszont községből jelentenek újabb megbetegedéseket.

Örvendtes továbbá, hogy a fővárost eddig — kivéve azt az ó-budai gyártelepet, — megkímélte a járvány. A három ember közül, a kik tegnap megbetegedtek a telepen, az egyik Hrupa Imre napazámos meghalt. Újabb megbetegedés azonban ma nem történt a fővárosban.

Veszprém- és Árvaországban ma sem volt koleraeset. Voltak ellenben egyes esetek Fejérmegyében és Pestmegyében is volt egy eset a Kecskeméten.

A belügyminisztériumba ma késő estig és vidékről beérkezett hivatalos távirati értesítések szerint az utolsó 24 óra alatt, azaz tegnap déltől ma délig Szabolcsmegyében Ibrány községben volt 1 megbetegedés, Kárázban egy megbetegedés 2 halálozás, Dombrádon 1 megbetegedés, 2 halálozás, Órladányon 1 megbetegedés, Tuzsáren és Zsurk községekben egy-egy megbetegedés.

Jász-Nagykunszolnokmegyében. Szolnokon 8 megbetegedés, 3 halálozás, Rákóczin 1 megbetegedés, T-Ughon 1 halálozás, T-Kürtön 1 halálozás, Szajolon 1 megbetegedés, 3 halálozás, Tisza-Püspökin 2 halálozás.

Szatmármegyében. Vámfalun 2 halálozás. Alsó-Fernezelen 1 halálozás, Nagy-Bányán 2 megbetegedés, 2 halálozás, Kocsárdon 1 halálos kimenetű megbetegedés, Kányaházán 2 megbetegedés, 2 halálozás, Butyánházán 2 megbetegedés, 3 halálozás, Oláh Tótfalun 1 megbetegedés, 1 halálozás, Szamoszszegen 2 megbetegedés, 2 halálozás, Barlafalun 1 halálos kimenetű megbetegedés.

Krassó Szörénymegyében: Lugason 1 megbetegedés.

Beregmegyében: Nagy-Lónyán, T.-Adonyban és Hátszegen 1-1 megbetegedés, Kovaszóban 1 halálozat.

Zemplénmegyében: T.-Luczban 3 megbetegedés.

Ugocsaországban: Csornán 1 halálozás, Hétyenyben 1 halálos kimenetű betegedés.

Békésmegyében: Orosházán 1 halálozat, 1 régebbi beteg.

Csongrádmegyében: Szentesen 2 megbetegedés 3 halálozat, Mindszinten 1 halálos, Nagylakon 1 megbetegedés.

Hevessmegyében: T.-Nánán 1 halálozás.

Torontálmegyében: Druman 1 halálozás, Törökbecsén és Parvátyn 1-1 megbetegedés.

Kiskülföldmegyében: Kerelő-Szent-Pálon 1 megbetegedés, 8 halálozás. Kerelőn 5 megbetegedés.

Szolnok Dobokamegyében: Keczkón egy megbetegedés, Rév-Kolostoron két megbetegedés.

Fejérmegyében: Vaalon 1 megbetegedés, Ráczalmáson 2 megbetegedés, Duna-Pentelén 1 megbetegedés, Lovasberényen 1 halálos kimenetű betegedés.

Pestmegyében: Kecskeméten 1 halálozat fordult elő.

Hieronymi belügyminiszter ma valamen nyi törvényhatóságokhoz körrendeletet intézett, amelyben utasítja őket, hogy hatóságok területén a legterjedtebb módon tegye közzé, miként stájerországi cs. k. helytartóságtól vett értesítés szerint a máriacelli bucsura való utazást a kolera járványos fellépésére való tekintettel betiltották.

A magyar vörös kereszt egyeslet a kolera-veszély alkalmából a múlt évben megkezdett munkáját most is folytatja. A főkegyelet és választmányok nemcsak az óvintézkedéseket teszik meg, hanem sejitenek ott is, ahol a kolera sok-

szor egész családokat dönt nyomorba. Minthogy tavaly a népkönyvtár felállítására igen üdvösnök bizonyult, több főkegyelet már az idén is nyitott több ilyen népkönyvtár. A török-kanizsai főkegyelet erre a célra legújában hétszáz forintot adott ki. Az egyesület igazgatósága, ha szükséges lesz, tea- és levesosztó-intézeteket rendez majd be a fővárosban. Betegszállító kocsikat eddig Szatmár, Szolnok és Nagybánya városoknak küldött az egyesület.

A fővárosi központi járványbizottságot, ha esetleg a körülmények úgy kívánák, Gebhardt Lajos dr. tisztii főorvos fogja összehívni.

A külső országokból ezek a jelentések érkeztek:

Bécs, szept. 4.

Mertel munkás, aki tegnap Máramaros-Szigetről érkezett ide s a kit kolera-gyanus betegsége miatt a járványkórházba szállítottak ma meghalt. — Általános a megbotránkozás a vasuti hivatalnokok eljárása ellen, akik Mertel munkást egész Bécsig hagyták menni, jóllehet már az uton kolera-gyanus körülmények között megbetegedett.

LeMBERG, szept. 4.

A legutóbbi huszonnégyóra alatt Galicziában harminczöten betegedtek meg és huszan haltak meg kolera-ban. A bécsi lapoknak az az híre, hogy Raruskán aug. 29-én egy fiu ázsiai kolera-ban meghalt, valótlannak bizonyult, minthogy a Krokievits dr. által megejtett bakteorologiai vizsgálat eredménye szerint teljesen ki van zárva, hogy ázsiai kolera forogna fenn.

Berlin, szept. 4.

Egy családból, melynek három tagját már a Friedrichsheim kórházban ápolják, újabb három kolera-gyermekek szállítottak be a Moabit-kórházba.

Román lapok a kolozsvári verdiktről.

A nagyszombeni „Tribuna” egyik legutóbbi számában a legelkeseredettebb hangon ír a kolozsvári verdiktről.

„A hadüzenet — írja — kimondatott a román nép és ezen szerencsétlen föld összes nem magyar lehelete ellen. De mi nem rettegünk, mindenre el vagyunk készülve. Főlemelt fővel, nyugodt lelkiismerettel elfogadjuk a nekünk dohott keztyűt, nyugodt lelkiismerettel elfogadjuk bel-megyünk a harczba, a melybe belekényszerítettek. Most a hazabeli román egyetemi ifjuságon van a sor, hogy az elkövetett infámiát lealczazza és elégtételt követeljen a rajta elkövetett ocsmány sérelemért.

Most már tudni akarjuk, mit fog tenni a „hivatalos” Magyarország, a magyar kormány.

Illuzióink nincsenek, reményekkel nem kecsgetjük magunkat, el vagyunk készülve mindenre, mert Magyarországon élünk. Mégis fokozott kíváncsisággal várjuk, mit hoz a jövő.

Mert azon pillanattól kezdve, midőn a magyarok szembezállnak a nem magyarokkal és propogálják az irtóháborút, azon pillanattól kezdve, midőn ezen harcz „állampolitikának” elfogadatik, azon pillanattól kell hogy a törvény helyet engedjen az erősebb fél erejének és a hazai igaz fiainak a legborzasztóbb látvány helyzetetik kilátásba.

Nagy esemény előtt állunk, attól függ a lenni vagy nem lenni.”

Épp oly izgatottan ír a nagyszombeni „Telegraful Roman” is és a máskor mérsékelt hangon politizáló lap a leghevesebben megtámadja a kolozsvári verdiktet és azt mondja, hogy nincsen tisztességes román a földön, a ki ezen ítélet hallatára szívében és lelkében meg ne rendüljön.”

A császár beszédei.

Berlin, szept. 4.

Vilmos császár mostanában egyre-másra tartja a beszédeket. A Reichsanzeigernak ugyancsak van dolga, hogy ezeket közölje. Ma is a császárnak 2 beszédét adja ki.

Koblentzen tartotta e beszédeket szeptember 2-án, az olasz trónörökös tiszteletére adott diszebeden.

A császár első beszéde így hangzik:

„Ő Felsége, Olaszország királya, a régi fegyverbarátságtól áthatva kegyes volt fiát a trónörökösöt hozzánk küldeni, hogy köztünk legyen néhány napig. Midőn igaz örömet és legbensőbb hálámot fejezem ki ezért, poharamat az olasz király, az olasz trónörökös és a velünk barátságban levő olasz hadsereg jólétére emelem.”

Az olasz trónörökös erre olasz nyelven következőképen válaszolt:

„Köszönöm felségednek a barátság számos jelét és a szives szavakat, melyeket hozzám intézett. — A császár, a császárné, a császári család és a német hadsereg jólétére emelem poharamat!”

Ezután a császár a tábornokokhoz fordult és így szólt:

„Kilencz éve, hogy a hadtest császárhadgyakorlatait tartotta. Vilmos császár tartott a hadtest fölött szemlét. Atyám és Moltke tábornagy nézők voltak. Azóta ők meghaltak és a korona terheivel együtt a porosz katonaság és a német hadsereg feletti parancsnokság is reám jutott. A régi porosz tradíciónak, mely évszázadok tapasztalatán nyugszik, megfelelőleg önök méltóak tudtak maradni boldogult nagyatyám életéhez és fenn tudták tartani a hadtestet a régi magaslaton, kifejezem önöknek és az egész hadtestnek szerencsekívánatomat a mai napért. Ebben a házban Vilmos császár kormányra lépte előtt, komoly munka közt kovácsolta a terveket.

És örökhöz, uraim, kik elválnak oly helytől, hol az ezred 33 éven át feküdt, a bucsu szavait intézem. Augusta császárné ezrede volt az önöké. A boldogult császárné szemei minden órában kísérték az ezredet. Aki önök közül már itt volt akkor, hálás szívevel emlékezik egész életén át ama szép perczekre, melyeket a császárné ezredének mindenkor szerzett. És mily komolyan és katonásan fogta fel kötelességeit, azt főképp azok a nagyszerű pillanatok mutatták meg, melyekben a fiatal ujenczoknak megadatott, hogy a terem előcsarnokában az ő jelenlétében tegyék le zászlójuk előtt, sőt egyszer maga Vilmos császár előtt a hűség esküjét.

Mily nagy értéket tulajdonított ő felsége ez eskünek, azt kifejezte az által, hogy nekem személyesen mondotta, hogy sohasem lehet a fiatal katonát eléggé átkorán felvilágosítani felelősségének egész súlyáról és a kötelesség nagyságáról, mely őt terheli. Mily figyelemmel követte a császárné az ezred sorsának minden fázisát! Eszembe jut legelsőbb a kivonulás napja, midőn az ezredet könnyes szemekkel megáldva bocsájtotta utnak és a tiszteknek oda kiáltotta, hogy bármi történjék is, mindig avyjuk fiainak érezzék magukat.

Nos uraim, önök elválnak innét. Magas főnők emléke buzdítsa az ezredet mindenkor. — Mi pedig e hadtestből mindnyájan isten hozzádot kiáltunk önöknek és én új hazájukból istenhozottal fogadom önöket. A hadtestért írtém poharamat. Hurrah! Még egyszer hurrah! és harmadszor is hurrah!

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, szept. 6.

— Szünik a kolera. Örömmel közöljük (s valószínűleg ép oly örömmel fogják olvasni is) azt a hírt, hogy Kolozsvárt a kolera határozottan

szűnik. A mult napon, mint tegnapi kimutatásunkban olvasható egyetlen újabb kolera eset sem fordult elő. A hideg időjárásnak lehet-e ezt betudni vagy az óvintézkedések szigorú végrehajtásának az nem tudható, de az örvendetes hír általánosan megnyugtató hatást kelt. Nem szabad azonban elbizakodnunk s ha azt óhajtjuk, hogy hasonló örömhíreket halljunk, továbbra is félni kell a kolerától és megtenni mindazt, a mivel e rémet elűzhetjük és vállvetve törekedni kell, hogy a köztisztaság tökéletes legyen.

Vendéglői művészek itthon. Manapság újságíró nem találkozhatik györgyfalvi negyedbeli művésszel, a nélkül, hogy annak valami újságolói valójára ne legyen. Ez az újságolás pedig nem más, mint hogy: „Füredön voltunk, jöttünk, láttunk, győztük, itthon vagyunk, ma este Bogyóba, vagy Ácsnál játszunk.” Persze az embernek jobb dolga lehet, semhogy e „közérdekű” híreket el ne felejtse, hanem másnap ismét találkozik a derék művészekkel, akik ismét elujságolják az egész históriát a füredről és a megérkezéséről. Te hát ezeennel visszavonhatatlanul először, másodszer és harmadszor tudtára adjuk a „közérdekű” dőknek, hogy úgy a legjelesebb Csikay György, mint a legjelesebb Antal Lajos féle zenekarok épen, gyönyörűen, világrengető sikerek után hazakerkeztek és ma este már a kolozsvári vendéglőket boldogítják a tényérekkel.

Azok a kolozsváriak. Ezen a címen írja a „Pesti Hírlap” a következőket: Erdélynek kincses városa ma holnap arról lesz nevezetes, hogy ott nem igen sietnek a pályázatok eldöntésével. Megkezdte ezt a késedelmezést annak idején a színház, a mely népsziumüre hirdetett pályázatot s a melynek igazgatósága csak akkor közölte az eredményt, mikor a sajtó hetedizben szólalt föl a hanyagság ellen. E nyomon haladt az egyetem is, a mely a nyár elején a Ferecz József-Erzsébet-féle 300 arany forintos ösztöndíj dolgában hivta föl pályázatra az ifjuságot. Az ösztöndíjat elnyerni kívánók azután folyamodtak is, de az eredményről még ma sem tudnak semmit. A dolgot egyébként az teszi bonyolultabbá, hogy a pályázóknak az érettségi bizonyítványaikat is mellékelni kellett a kérvényhez s most e bizonyítványok is ott bevernek Kolozsvárott. A pályázóknak az az egyetlen szerencsésük, hogy a kolera miatt az egyetlen előadásokat nem kezdték meg, mert máskülönbben — érettségi bizonyítványaik hiányában — nem tudtak volna beiratkozni az előadásokra. Ez az apa, a ki mindezt elpanaszolja, megjegyzi azt is, hogy már levélben fordult az egyetemhez, de választ sem kapott.

Állami főgimnázium Szamosújváron. Szamosújvár tulajdoni részében örmény közönsége elhatározta, hogy a millennium alkalmából hatszáz ezer koronára menő összeggel állami főgimnáziumot létesít. Szamosújvár városát ezen elhatározásában igen fontos állami és nemzeti szempontok vezérelték. Többek közt, hogy csakis a szamosújvári gör. kath. püspökség, kaptalan és papnövelde székhelyén létesítendő magyar állami főgimnázium szoktatathatja el a román ifuságot azoknak a nemzetiségi középiskolák nak a tömeges látogatásától, a melyekben uralkodó irányról és szellemről valóban megdöbbentő adatok kerülnek időnként nyilvánosságra. Csáky gróf közoktatásügyi miniszter hazafias örömet nyilvánította a város ajánlata felett. Most csakis a város elhatározásának vagyonefeletti szempontból a belügyminiszter által eszközendő jóváhagyás van még hátra. Megjegyzendő, hogy Szamosújvár a főgimnázium céljaira felajánlott hatszáz ezer koronát is megtakarított vagyonából fedezi. Ily körülmények közt aztán kétséget sem szenved, hogy a belügyminiszter is jóváhagyja a város határozatát a főgimnáziumot illetőleg, mely az ország egyik exponált pontján valóban hasznos szolgálatokat van hivatva tenni a magyar államának.

A vasuti vendéglősök orsz. értekezlete Budapesten tegnapelőtt ment végbe. Az

értekezleten képviselve voltak a következő vasuti vendéglősök:

Kassa, Miskolcz, Szeged, S.-A.-Ujhely, Szencs, Valkány, Nagy-Kikinda, Ruttká, Királyháza, Gödöllő, Batyu, Pozsony, Debreczen, Szolnok, Csap, Ujvidék, Esztergom, Pécs, Dombóvár.

Az értekezlet tagjai elnökül Prázai Jánost (Miskolcz) választották meg s aztán a következő határozati javaslatokat fogadták el:

1. A mostani vasuti vendéglősök 5 osztályba soroztassanak s a jelenlegi bérből 30%-nyi engedmény adassék.

2. Három év helyett hat évre kötlessék meg a szerződés.

2. Pályázatok ne irassanak ki, hanem esetről esetre szerződés meghosszabbítás történjék, vagy az üresedésben levő állomás szűkebb körű ajánlat útján töltessek be.

4. A vasuti vendéglősök csak szakértőknek adassanak ki.

5. Szabad utazás joga engedtessek — bevásárlás tétele végett — a vendéglősöknek II. osztályban, a szolgálatmunkájukért III. osztályban, 100 kilogramm élelmiszert szabad súlylyal.

Ez elvi határozatokat három tagú bizottság szövegbe foglalja s aztán emlékirat alakjában átadják a kereskedelemügyi miniszternek. Megalakították ezután az állandó bizottságot, a melynek egyik főmunkálkodása oda fog irányulni, hogy szervezze az országos vendéglős-szövetkezetet.

Katonai előkészítő intézetek. Az osztrák-magyar monarchia cs. és kir. magy. engedélyezett katonai előkészítő intézetek tulajdonosainak egyesülete mult hónap 20-án tartotta meg alakuló közgyűlését, miután az egyesület alapszabályait a cs. és kir. belügyminiszterium utasítására a cs. k. helytartóság jul. 18-ról keltezett 46788. sz. rendelete alapján egész terjedelmében jóváhagyta. Az egyesület arra törekszik, hogy egyrészt a katonai előkészítő iskolák jogosított tekintélyét fenntartsa, másrészt pedig, hogy ezen intézetek belső tökéletesítését és lehetőleg egyöntetű szervezkedését létrehozza. — Az egyesület vezetősége Bécsben van.

A kis király és a rabló. Belgrádból írják, hogy mikor Sándor király tegnapelőtt a Zlatibor hegyen át Usicze felé utazott, az erdő sűrűségéből hirtelen egy állig felfegyverkezett ember bukkant elő és még mielőtt megakadályozhaták volna, puskával kezébe a király fogatta elé lépett. A megrémült kíséret sietett a király kocsiját körül fogni, a rémes vendég azonban eldobja fegyverét, térdre borult és elkiáltotta magát:

Uram király! én Zsumics Dragics vagyok, kinek fejére 3000 fre van kitűzve. Eddig nem foghattak el, de én ime önkénytelenségbe teszem le életemet.

A király kellemetlenül érintette a jelenet s meghagyta Dregicának, hogy jelentkezék a rendőrségi szakasznál. Dragicsessel eltűnt az utolsó rablóvezér is a szerb erdőkből. A rendőrség a legnagyobb erélyvel fogott hozzá tavasz kezdetén kiirtásukhoz, ami teljes sikerre is vezetett.

Az új főfelügyelő. A pesti ág. hitv. ev. magyar egyházgyűlekezet Fábinyi Gyula elnöklete alatt tartott közgyűlésén nagy lelkesedéssel egyhangulag báró Prónay Dezsőt választotta meg az egyetemes felügyelői állásra. A jövő évi költségvetést jóváhagyólag tudomásul vették. A tartandó esperességi gyűlésre kiküldték Kullmann Lajos és Vaskó Endre egyháztagokat. Az elnök tudatta, hogy a zsinati törvények 50 krjával megszerezhetők a gyűlekezet pénztárául.

Házasuló gyermekek. A mysorei haradzsa, írják a angol lapok, rendeletet adott ki, mely egy különös dolgot világít meg. Indiában alig cseperednek fel a gyermekek, megöszölnek, férjhezmennek. Ezt korlátozza a maharadzsa parancsa, mely elrendeli, hogy Mysoreben ezentul 8 éven aluli leány és 14 éven aluli fiugyermekek nem házashozhatnak. Ötven éven telthi férfi 14 éven aluli leánykát el nem vehet.

Vasuti menetrend

M. á. v. Kolozsvár városi menetjegyvirodájától.

a kolozsvári állomás részére.
(Érvényes 1893. május 1-től.)

Érkezik:

Budapestről—Kolozsvárra.

5. 55 reggel 502. sz. gyorsv. (ind. t. p. u. Bpest-ről 9. 15. este.)
6. 59 reggel 508. sz. szemv. (ind. Bpest-ről 5. 50 d. u.; tovább. Brassófelé 8. 40 reg.)
8. 32 este 506. sz. szemv. (ind. reggel Bpest-ről 8. 25 tovább Brassófelé 8. 4. este)
10. 37 este 504. sz. gyorsv. (ind. Bpest-ről Közp. u. d. u. 2. 10) tovább mint személyvona Kapusig Arad felé, est. 11. 10.)

Brassó—Nagy-Szebenből—Kolozsvárra.

5. 45 d. u. 515. sz. vegyv. (ind. Brassó 5. 10 reggel) (tovább Bpest-felé 6. 14 este).
6. 47 reggel 505. sz. szemv. (ind. Brassó 7. S.-Szebenből 10. 17 este; tovább Bpest felé 7. 30) reggel.
5. 40 este 501. sz. gyorsv. (ind. Brassó 2. 40 d. u.; N.-Szebenből 4. 49 p. d. u. tovább Bpest-felé 11. 01 este).

Szamosvölgyi vasut.

Zilah, Beszterce, és Deésről—Kolozsvárra.

5. 55 d. u. 1. sz. szemv. (indul. Zilah 10. 50 d. u. (Beszterczéről 1. 05, d. u.) — (Deésről 3. 47 d. u.)
8. 21 regg. 13 sz. vegyv. (csak Deés—Kolozsvár között ind. Deésről 5. 03 reggel).

Indul:

Kolozsvárról—Budapest felé.

5. 25 reggel 503. sz. gyorsv. (érk. Bpestre 1. 10 d. u.) személy. p. u. (Bécs 7. 20 este.) s.b.
7. 30 reggel 505. sz. szemv. (érk. Bpestre 8. 05 este sz. p. u.)
1. 3. 24. d. u. 5. 45 sz. szemsz. toberv. (érk. Csul csára 6 óra 33 este. Ezen vonat csak Kolozsvár-Csucs. között közlekedik mindennap.
6. 14 este 507. sz. szemv. (érk. Bpestre 7. reggel, Bécsbe 1. 55 órakor d. u.)
11. 01 este 501. sz. gyorsv. át (érk. Bpestre 7. 2. reggel Bécsre 1. 55 dél).

Kolozsvár—Brassó felé.

6. 11 reggel, 502. sz. gyorsv. (érk. Brassóra 2. 01 d. u. Bukarestbe 9. 15 este. — Elágazás Kis-Kapusról az 5004. sz. szemv. vonathoz) csak lakozással N.-Szebenbe ér. 1. 26 d. u.)
7. 40 reggel 516. v. v. (érk. Brassóra 10. 2 este).
8. 40 este 506. sz. sz.-v. (érk. Brassóra 8. 00 reggel, Brassóból ind. T. V. sz. sz. 392. sz. vonat 11. és ér. Bukarestbe 8. 35 este)
11. 10 este 518. sz. szemv. Tövisig, Innét ind. Arad felé 3. 04 érk. Aradra 11. 3. e.

Szamosvölgyi vasut.

Kolozsvárról Deés, Zilah, Beszterce felé

7. 15 reggel 2 sz. szemv. (érk. Szamosújvár 8. 50 Deésre 9. 15. Beszterce 12. 02. Zilahra 2.)
6. — este 14 sz. vegyv. (csak Kolozsvár—Deés között érk. Deésre 9. 10 este).

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Korbuly József.

Kiadja: a Lyceum-nyomda.